tained two coil rings, a fragment of a small bronze chain, an amber spindle whorl, an amber bead, a small whetstone (Fig. 8), and a fragment of an earthenware vessel, probably a miniature pot. Parts of areas investigated archaeologically in the late 19th century were encountered in trench 3 and perhaps also trench 4, which raises questions concerning the location of that investigation.

Gintautas Vėlius

Čiobiškio kapinynas

Miško masyvo sklype (unikalus sklypo kodas 4400–2972–8885), esančiame tarp Čiobiškio ir Ustronės kaimų (Širvintų r., Čiobiškio sen.), 1 km į R nuo Musės upės ir 700 m į Š nuo kelio Musninkai–Čiobiškis (1 pav.), privatus asmuo metalų ieškikliu aptiko XII–XIV a. datuojamų archeologinių radinių. KPD perduota: Z tipo kalavijo buoželė ir skersinis, įtveriamasis peiliukas, 3 lietos žiedinės segės, apskrito skersinio pjūvio apyrankė, pasaginė segė aguoniniais galais bei dar vienos pasaginės segės susilydęs fragmentas, neaiškaus tipo antkaklės lankelio dalis, kryželis–kabutis, 3 lieti žiedai plačia priekine dalimi, imituojančia tordiravimą, šiferinis verpstukas, apatinė simbolinio rakto dalis, 3 susilydžiusių papuošalų vario lydinio lašai. Radinius saugoti perėmė KKRD. Su radiniu aptikusiu asmeniu šio straipsnio autorius buvo nuvykęs į vietą. Anot radėjo, visi minėti radiniai aptikti nedideliame, maždaug 4 m² plote, 5–30 cm gylyje. Kasimo vietose rasta degintinių kaulų. Aptiktą kapavietę supančios teritorijos reljefas lygus, miškingas, dominuoja pušys, lazdynai. Atlikus vizualinius miško žvalgymus, poros šimtų metrų spinduliu aplink radimvietę, jokių suardytų pilkapių ar kitų galimai dirbtinų reljefo darinių nepastebėta. Vietovė anksčiau netyrinėta, artimiausias archeologinio paveldo objektas yra už 1,2 km į ŠR esantis Janionių piliakalnis, vadinamas Pykuolio kalnu, datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

1 pav. Tyrimų situacijos planas. G. Vėliaus brėž.
Fig. 1. Situation plan of the investigation.

2 pav. Kapo duobė. G. Vėliaus nuotr.

Fig. 2. The grave pit.

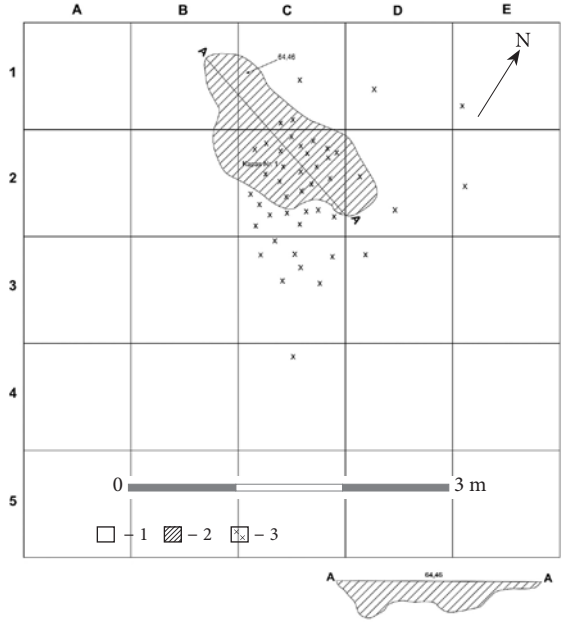

3 pav. Perkasos brėžinys: 1 – gelsvas smėlis; 2 – pilkšvas smėlis; 3 – degintiniai kaulai (x – iki 10 g į 1 m²). G. Vėliaus nuotr.

Fig. 3. A diagram of trench: 1 – yellowish sand; 2 – greyish sand; 3 – cremated bones (x – up to 10 g/m²).

Minėtų radinių aptikimo vietoje 2021 m. rugsėjo 28–29 d. KKRD atliko detaliuosius tyrimus. Siekta ištirti galimai XII–XIV a. kapavietės arba kapinyno vietą, nustatyti naujai surasto objekto pobūdį, tiksliau datuoti. Tirta 5x5 m dydžio **perkasa**, matuota kampais į pasaulio šalis taip, kad centre būtų artefaktų radimvietė ir į ją nepatektų brandesni medžiai. Kampų koordinatės ir aukščiai: Š – 6091249,11; 543482,53; 64,65, R – 6091245,52; 543486,08; 64,83, P – 6091242; 543482,49; 64,86, V – 6091245,57; 543478,97; 64,73. Perkasos vietoje reljefas buvo lygus, P kampas tik 11 cm aukštesnis nei Š kampas. Tirtas plotas suskirstytas 1 m² dydžio kvadratais, ŠV–PR kryptimis sužymėtais skaičiais 1–5, PV–ŠR kryptimi – raidėmis A–E. Visas iškasamas gruntas, taip pat miškožemis sijotas 4 mm skersmens akučių sietais.

Pirmiausia nukasta čia buvusi skurdi velėna bei miškožemis, įsigilinant iki 10 cm. Jau šiame paviršiniame sluoksnyje aptikta degintinių kaulų. Didžiausia jų koncentracija buvo kv. 2C (135 g) ir 1C (23 g), po kelis gramus taip pat aptikta kv. 3–4C, 1–3D, 1–2E. Ryškesni kapo duobės ar kitų objektų kontūrai šiame lygyje neišryškėjo, todėl gilintasi dar 10 cm. Vėl aptikta degintinių kaulų, didžiausia jų koncentracija buvo kv. 2C (146 g), po kelis gramus taip pat aptikta kv. 1C, 3C, 2D ir 2E. Šiame gylyje (20 cm) jau išryškėjo kapo duobės kontūrai (2 pav.). Duobė netaisyklingos formos, 200 cm ir 90 cm pločio, orientuota R–V kryptimi (3 pav.). Duobės užpildas gelsvo smėlio įžemio fone išsiskyrė kiek pilkšvesne spalva, jame aptikta smulkių angliukų. R duobės trečdalyje (kv.2 C–D) buvo ženklūs ieškotojo perkasimai. Matyt, čia koncentravosi dauguma jo surinktų radinių. Pjūvyje duobės dugnas nuožulniomis sienelėmis, netaisyklingos formos. V pusėje duobė buvo kiek gilesnė, iki 35 cm gylio (apie 50 cm

nuo paviršiaus). Degintiniai kaulai kapo duobėje buvo išsibarstę daugmaž tolygiai, ryškesnių koncentracijų nesudarė. Kadangi kapo aplinkoje buvo pastebėta nežymiai tamsesne spalva išsiskiriančių dėmių, perkasa pagilinta dar 10 cm. Ryškesnių kontūrų šios dėmės taip ir neįgavo, todėl laikytinos gamtinės kilmės. Tačiau į PR nuo kapo duobės (kv. 3C) aptikta dar 69 g degintinių kaulų. Baigus tyrimus visas perkasos plotas perkastas kastuvais dar 20 cm, tačiau aptiktas tik švarus gelsvo smėlio įžemis.

Radinių, sietinų su čia buvusio kapo kompleksu, aptikta nemažai. Dar nukasinėjant antrą sluoksnį, 10–20 cm gylyje, kv. 1C aptiktas pincetas ir 4 apyrankės fragmentai (4 pav.). Kapo duobės R pusėje (kv. 2C) preparuojant užpildą, įvairiuose gyliuose aptikti 9 apsilydę stiklo karoliai (5 pav.). Nukasinėjant antrą sluoksnį, kv. 2D aptikta su kapo kontekstu nesietina titnago skeltė.

Baigus tyrimus į vietą sugrįžta su MINK nariais ir aplinkinė teritorija iššvalgyta 80 m spinduliu. Deja, jokių artefaktų, sietinų su XIII–XIV a. kapinynu, aptikti nepavyko. Tikėtina, kad rastas kapas yra pavienis, arba kiti palaidojimai yra giliau ir juose esančių artefaktų metalų detektoriai nefiksuoja.

4 pav. Kapo duobės užpilde aptiktas pincetas ir apyrankės fragmentai. G. Vėliaus nuotr.

Fig. 4. The pair of tweezers and bracelet fragments discovered in the grave pit fill.

5 pav. Kapo duobės užpilde aptikti stiklo karoliai. G. Vėliaus nuotr.

Fig. 5. Glass beads discovered in the grave pit fill.

Čiobiškis Cemetery

12th–14th-century finds were discovered by metal detectorists in the forest between Čiobiškis and Ustronė villages (Širvintos District, E Lithuania) (Fig. 1): a sword pommel and crossguard, a small tanged knife, 3 cast ring brooches, 2 penannular brooches, a round-cross-section bracelet, part of a neck-ring shank, a small cross pendant, 3 cast rings, a slate spindle whorl, part of a symbolic key, and 3 copper alloy globules from melted ornaments, which were all handed over to the State Cultural Reserve of Kernavė. The excavation of 25 m^2 (Fig. 3) at the find spot revealed a cremation (Fig. 2) and yielded 4 bracelet fragments (Fig. 4) and 9 fused glass beads (Fig. 5).